

anthropocentrism has gained expression in the theoretical reflections of the art where revived methods of mathematics are faced with the rhetorical ones in the form of role model of the Creation and formation of independent thinking. On this basis, a universal dialectic thinking like «circuitus spiritualis» of the Florentine Platonic Academy was declared, where the traditional scholasticism formal reason (ratio) was combined with a meaningful intellectual intuition borrowed from Platonism. Despite the subsequent split of this dialectics into the art «manner» and scientific «method» their achievements in the Late Renaissance show common feature of loss of a priori integrity which was dictated by the affiliation of a creative man to the Supreme being. It is found that in the real politic doctrines of the late humanists this crisis can be solved through modifying the structure of rationality. Instead of including authoritative patterns of human activities to the dialectics of formal objective and its evolving embodiments, a scientist should submit them as divided into idealized universal elements, to subordinate to situational division into goals and means and to hope for identification of these combinations of natural law in the historical set. Considering the despiritualisation process marked in the historical methods of the political humanism and the alternative worldviews in relation to the nature in premodern European philosophy, at the end of the work, the author outlines the goals of the next research related to the reasoning grasp of nominalistic motives of the Renaissance project which found its maximum expression in the naturalistic representation of the classic science world.

Keywords: Renaissance, humanism, scholasticism, rationality, ethic, rhetoric, art, utopia.

УДК 008/16

С. М. Форкош

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНА ПРАГМАТИКА К.- О. АПЕЛЯ В КОНТЕКСТІ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРИ

У статті розглядаються основні дослідницькі стратегії досліджень у гуманітарній сфері пов'язаних з трансформаційно-комунікативним підходом запропонованим К.-О. Апелем. Проаналізовані найважливіші передумови трансцендентально-герменевтичного поняття мови й, відповідно, орієнтованої на мову трансформації трансцендентальної філософії. Виявлено, що трансцендентально-комунікативний підхід дає можливість встановити взаємозв'язок мови і суспільства, науки і культури. Окремий акцент присвячено становленню інноваційної методологічної схеми, евристичний потенціал якої можна перевірити у полі дослідження культури.

Ключові слова: культура, мова, методологічна свідомість, трансцендентальна прагматика.

Постановка проблеми. Підґрунтям для аналізу особливостей міждисциплінарної комунікації виступають відповідні напрями у філософії. Конкретні реалії дослідницької діяльності методолог усвідомлює у глибокому

взаємозв'язку мовних засобів з конкретними особливостями зрушень наукового пізнання. Фактично дослідник виконує одночасно подвійне завдання: здійснює інтерпретацію наукових текстів, удосконалює свої уявлення про їх структурні особливості, а також враховує соціокультурні, гуманістичні пріоритети доступних практик.

Розвиток лінгвістичних наук має більш досконале концептуальне оформлення і резонує з еволюцією філософії мови. Тому розглядаючи соціокультурні трансформації доби глобалізації, слід враховувати підстави до прояснення специфіки методологічного потенціалу, що накопичується в сучасній лінгвістиці.

Радикальні зрушення поля сучасної культури потребують глибокого методологічного усвідомлення і відповідного інструментарію. У цьому плані використання методологічних розробок природничих наук виявляється безперспективним. Це пов'язане з:

1) жорсткістю і довгостроковою стабільністю парадигмальних схем (класика, некласика, постнекласика);

2) зростаючим розривом між сповільненим процесом поповнення методологічного інструментарію та збільшенням темпу усвідомлення ціннісних орієнтирів продуктивної діяльності.

У такій ситуації певні надії пов'язуються з особливостями мислення у сфері технологій. Разом з тим методологічна складова у технологічному мисленні поки що знаходиться в зародковій стані. Тому прагматичні орієнтири слід шукати в методологічній свідомості гуманітарного знання.

На рівні методологічної свідомості розкриваються парадоксальні особливості, які охоплюють природничі і гуманітарні науки. В природничих науках, перш за все в фізиці, відбувається радикальне уповільнення поступу в мікро і мега світі як ознака гносеологічного колапсу. В той же час у гуманітарних науках утворюються нові схеми дослідження і формується методологічний інструментарій. Саме поступ в уявленнях про природу явищ мови дозволяє пов'язати разом перманентну гірлянду лінгвістичних концепцій, які відображають стрімке зближення структур мови зі структурами соціокультурної діяльності, а тим самим з відповідними рівнями соціалізації.

Аналіз досліджень і публікацій. Сутність діалогу у всіх його модифікаціях реалізується в процесі комунікації. Н. Луман зазначав: «людські відносини, та й саме суспільне життя неможливі без комунікації» [1, с. 43], що «лише комунікація може здійснювати комунікацію» [2, с. 114], виходячи з того, що виключно механізм комунікації виконує функцію спілкування – трансляцію інформації.

Останнім часом комунікація розуміється не як умова можливості і значущості рефлексивного мислення, що розглядається як інтеріоризований діалог, а як кодування, передача і декодування приватних думок.

Одним із найвідоміших дослідників проблем комунікації визнають К.-О.Апеля. Філософські погляди дослідника на природу комунікації орієнтовані перш за все на контекст нових цивілізаційних умов сучасної комунікативної спільноти і пошук можливостей збереження стійких форм внутрішньої регуляції поведінки людини, тобто моралі. К.-О. Апель прагне замінити класичний апіорізм «я мислю» інтерсуб'єктивною «апіорністю загальної згоди й взаєморозуміння». Таким чином, у класичному трансценденталізмі, на його думку, повинне бути переборене кантівське гіпостазування «Я», як «квазі-трансцендентального суб'єкта істини». Інакше кажучи, те місце, що у Канта належало свідомості, тепер повинне перейти до «комунікативного співтовариства», причому не як емпіричного колективу авторитетних учених, але зрозумілого саме як апіорний принцип. Слід зазначити що таким чином, не наука виступає теорією філософії, а навпаки, філософія є теорією науки [3, с. 77].

Метою дослідження полягає в тому, щоб на основі трансцендентальної прагматики К.-О. Апеля окреслити критерії або узагальнюючі принципи на підставі яких вдалося б не тільки об'єднати основні дослідницькі стратегії, але й охопити множинні прояви соціальної та культурної динаміки.

Виклад основного матеріалу. Своєрідність трансценденталізму К.-О. Апеля полягає у тому, що для нього не існує самих по собі об'єктивних речей зовнішнього світу, «речей у собі», які аффіціюють свідомість і цим ініціюють процес пізнання. Про речі, на думку К.-О. Апеля, взагалі можна знати що-небудь лише остільки, оскільки ми що-небудь про них говоримо й оскільки будь-яка думка про «речі в собі» опосередкована мовою, завжди виражена як мовне висловлення. А оскільки «зовнішній світ» як такий одержує свою визначеність тільки у мові й оскільки речі допускають лише мовну визначеність свого предметного буття (предметність речі є визначеність висловлення), остільки, за К.-О. Апелем, вірогідність пізнання мислима лише як істина висловлення. Критерієм її є та обставина, що висловлення витримують всезагальну комунікацію, застосовні, зрозумілі в кожному з можливих її спектрів, а тому повністю прийнятні або істинні. Інакше кажучи, процес пізнання це ніщо інше, як процес «опосередкованого мовою формування гіпотез». За вихідний пункт філософування, а, отже, і методологічний принцип береться повсякденне мовне спілкування між людьми.

Таким чином, «комунікативне співтовариство», подібно до індивідуальної свідомості Канта, що передує всякому можливому досвіду, становить умову можливості будь-якої індивідуальної свідомості й у цьому смислі виступає трансцендентальним. У цьому зв'язку апелівська концепція філософії цілком може бути зрозуміла як комунікативно орієнтований варіант трансцендентальної філософії. А оскільки тут йдеться про умови можливості не просто мови, а саме мовної поведінки (дії), остільки сам К.-О. Апель позначає її як «трансцендентальну прагматику».

Отже, у центрі філософських міркувань К.-О. Апеля знаходяться три основні проблемні поля: 1) проблеми теорії пізнання, які він іноді поєднує під рубрикою «першої філософії»; 2) теорія трансцендентальної прагматики, видне місце в якій займають проблеми філософії мови; поряд з емпіричною прагматикою, мета якої полягає в досягненні актуально-типових мовленнєвих актів за певних умов, які можуть бути досліджені з соціологічної, етнологічної та психологічної позиції, «трансцендентальна прагматика», має на меті встановити «систему правил, на яких опирається здатність суб'єкта висловлювати речення в тій або іншій ситуації» [4, с. 396]; 3) нарешті, дискурсивна етика, обґрунтування якої глибоко вбудоване в перші два розділи.

В історії філософії К.-О. Апель виділяє відповідно до семіотичної схеми пізнання – три підходи. Історично першою постала онтологічна метафізика, другою була трансцендентальна філософія свідомості, а в добу глобалізації виправдано говорити про метафізику у формі трансцендентальної семіотики.

1. Онтологічна метафізика тематизує світ об'єктів у перспективі універсальної категорії буття. Її особливість у тому, що вона не ставить спеціального питання про умову можливості пізнання, про суб'єкта і про пізнавальний процес. Суб'єкт, якому можливо істинне пізнання інтерсуб'єктивного характеру, постає в понятті божественного розуму, що сам по собі «незбагнений».

2. Питання про можливість пізнання ставиться, виходячи з перспективи трансцендентальної філософії свідомості. Нерозв'язною в цій парадигмі виявляється проблема інтерсуб'єктивності пізнання: у її найбільш сучасній версії, у Гуссерля, проблема істинності ґрунтується на основі «очевидності», або виконання ноематичних актів.

3. Лише в парадигмі лінгвістичного повороту переборюється соліпсизм філософії свідомості: саме пізнання в ній трактується як інтерсуб'єктивний комунікативний процес, що знаходить свою єдність за допомогою універсальних мовних значень. Сучасна філософія виявляється пов'язаною із проблематикою мови, її роллю у визначенні осмисленого й інтерсуб'єктивно значимого формулювання пізнання взагалі. «Перша філософія більше не є дослідженням природи або сутності речей чи сущого (онтологією), не є вона тепер і рефлексією над уявленнями або поняттями свідомості або розуму (теорією пізнання), але є рефлексією над значенням або змістом мовних висловів (аналізом мови)» [5, с. 239].

Суттєвим є те, що саме мова перетворюється на такий метаінститут, завдяки якому всі інші інститути можна обґрунтовувати, відкидати або реформувати. Таке розуміння мови аргументує відповідну інтерпретацію ролі філософії, яка повинна стати відповідальною за управління мовою як «інститутом інститутів».

До того ж, не лише «перша філософія» в сенсі теоретичної філософії, але й

практична філософія (етика, метаетика) повинна методично опосередковуватися філософським аналізом мовлення, тобто філософією мови. К.-О. Апель ставить задачу прояснити найважливіші засновки трансцендентально-герменевтичного розуміння мови та трансформації трансцендентальної філософії, орієнтованої на мову. Реконструюючи історію філософії мови, дослідник показує, наскільки недостатніми були ті визначення мови, що виходили з функції позначення й повідомлення. Критична ж реконструкція ідеї трансцендентальної філософії повинна показати, що вона може бути радикальним чином скорегована шляхом конкретизації поняття розуму через поняття мови. В результаті такого корегування, за К.-О. Апелем, можуть бути зняті систематичні відмінності між класичною онтологією, теорією пізнання та філософією свідомості Нового часу, з одного боку, та сучасною філософією мови, з іншого. Крім того, знімається розрізненість між теоретичною і практичною філософією.

З апеляцією до комунікації пов'язувались сподівання на те, щоб у філософській і соціологічній теорії запровадити етичний вимір (комунікація передбачає суб'єкт-суб'єктний зв'язок, визнання в іншій людині суверенної особистості, повагу до неї – а це вже й є початок етичного зв'язку) і в такий спосіб перебороти як позитивістське тлумачення соціальної науки, засноване принципом «свободи від цінностей», так й ірраціоналістичне та нігілістичне ставлення до самих цих цінностей. Звідси ще одне визначення трансцендентальної прагматики – комунікативна, чи дискурсивна, етика.

Нагальною постає проблема створення нового нормативно-етичного масштабу для критичного розгляду цивілізаційного процесу та аналізу його іманентних цілей на ґрунті етики колективної відповідальності. Окремі оцінювання наслідків соціального розвитку в різних країнах і культурах самі мають бути дискурсивно обґрунтованими. Це означає, що етика відповідальності, спрямована на забезпечення можливості виживання і спільного життя різних народів і культур, повинна подолати вузькість цілераціональності та стати комунікативною макроетикою.

Проблему знаходження нормативно-етичного масштабу К.-О. Апель намагається розв'язати за допомогою реабілітації практичного розуму, який тематизується у світлі лінгвістичного повороту за допомогою понять «аргументація» та «дискурс» і захисту його від сцієнтичних та технократичних деформацій.

Саме в розв'язання цих питань вводиться поняття мовленнєво-комунікативної інтерсуб'єктивності, яку розробляє К.-О. Апель у праці «Трансформація філософії». Згідно з його комунікативною концепцією розробка ціннісних нормативів має здійснюватися не на основі наслідування традицій, до чого апелюють Г.-Г.Гадамер і неоконсерватори, і не на основі вимог монологічного розуму, до якого звертався західноєвропейський раціоналізм, а на основі комунікації, яка уявляється останньою авторитетною інстанцією.

Згідно з цим підходом, раціонально-комунікативне обґрунтування цінностей може бути здійснено лише тоді, коли не існуватиме жодних авторитетів, здатних санкціонувати результати діяльності. Тільки комунікативна здатність спільноти має бути зобов'язуючою інстанцією для всіх її членів. Інакше кажучи, лише на основі досягнення порозуміння у мовленнєво-комунікативній взаємодії індивідів можуть бути витворені морально-практичні нормативи.

Отже за своєю суттю філософія К.-О. Апеля є лінгвістичною версією трансцендентальної філософії, і в ній особливо важлива роль мови. Мова у філософії К.-О. Апеля – це і реально-історичний мовний взаємозв'язок, з якого учасники не можуть вийти, й ідеальний взаємозв'язок розуміння в ідеальному комунікативному співтоваристві.

К.-О. Апель визначає мову як «інститут мислення» й «інститут інститутів». За К.-О. Апелем, від всіх інших інститутів мова відрізняється не тільки тим, що вона для людської природи первісна, але й тим, що вона стає обов'язковою для «визволеної об'єктивності». Від мови неможливо відмовитися, і її неможливо знищити. Аналізуючи роль мови в контексті «інтерсуб'єктивної комунікації», Апель вважає, що розглянутий феномен виступає не тільки механізмом передачі інформації, а й засобом досягнення розуміння.

Важливою умовою для формування уявлень К.-О. Апеля про природу мови стала теорія мовних актів Остіна і Серля. Особливість мовних актів полягає в тому, що в той час коли ми висловлюємо щось у висловленні, ми тим самим щось робимо (обіцяємо, погоджуємося і т.д.). Дослідник сприйняв ідею Серля про те, що мовний акт покладений в основу філософії мови. Виходячи з того факту, що мова нерозривно пов'язана із свідомістю, він стверджує, що мовне апіорі і апіорі свідомості припускають одне одного, феноменологічна очевидність завжди потребує мовної інтерпретації, а чотири нормативних вимоги до мовного акту (сприйняті К.-О. Апелем з універсальної прагматики Ю. Габермаса) - зрозумілість виразу, істинність його пропозиціональних складових частин, нормативна правильність в перформативному аспекті і правдивість мовця – завжди пов'язані з інтерсуб'єктивним виміром.

Серед постулатів Серля, сприйнятих К.-О. Апелем, було також твердження про функціональну взаємозалежність семантичних і синтаксичних правил (утворення пропозицій і приписування значень словами пропозицій), з одного боку, і прагматичних правил мовних актів – з іншого. Він уточнює, що ідеальне ставлення виразності між пропозицією і мовним актом не може бути втілено на практиці, а значить потрібна компенсація дефіциту виразності у вигляді «спонтанно-креативного» звернення до контексту, що припускає виникнення конвенції мови як умови успішної комунікації.

Таким чином, прагматичну різницю між пропозиціями і мовними актами, на думку дослідника, не можна зрозуміти за допомогою суб'єктно-об'єктного («двомісного») пізнавального відношення. Тут потрібна нова, герменевтична теоретико-пізнавальна фігура. Нормативність комунікативних відносин створює

передумову для твердження, що всі інтереси і вимоги людей щодо один до одного можуть бути раціонально сприйняті тільки в ході аргументативного дискурсу. З цієї точки зору аргументацію слід розуміти як комунікативну дію, що відбувається за правилами, учасники якої перебувають у комунікативному зв'язку з необмеженою можливістю аргументації.

Таким чином, тричленне відношення знаку до позначуваного предмета, стану речей та до інтерпретатора в поєднанні з критичним аналізом теорії мовних актів Серля стає для К.-О. Апеля ключем до створення концепції необмеженого комунікативного співтовариства, в якому трансцендентальний суб'єкт розчиняється в історично вкоріненому комунікативному співтоваристві, метою якого є досягнення згоди в процесі розуміння. Функціональна роль кантівського трансцендентального синтезу апперцепції відводиться у К.-О. Апеля інстанції консенсусу, що досягається в ході необмеженого процесу інтерпретації та гарантує об'єктивність пізнання. Тобто мова йде про те, щоб розглядати реальне комунікативне співтовариство, яке є суб'єктом матеріальних потреб й інтересів, а разом з тим постає як ідеальний суб'єкт пізнання і аргументації.

Сама мова виступає як засіб інтеграції тілесного апіорі й апіорі свідомості. Наявність цих двох полюсів, що об'єднуються за допомогою мови, є підставою всіх відмінностей емпіричного і трансцендентного свідомості. Мова, таким чином, виступає у філософії К.-О. Апеля як посередник, в якому відбувається опосередкування емпіричної і трансцендентальної інтерсуб'єктивності. Таке поняття мови задає й предметну сферу і метод трансцендентальної прагматики, пропонуючи свої критерії тверджень про соціум і окреслюючи тим самим специфічний горизонт розгляду сучасного суспільства. В основі проекту трансцендентальної прагматики лежить фундаментальне уявлення про нерозривний зв'язок раціональності і соціальності. Філософ вважає, що немає розуму поза соціумом і немає соціуму без розуму, тобто що кожна розумна істота з необхідністю є соціального. Соціальність і раціональність неможливі без мови і навпаки – мовне висловлювання не може бути таким поза комунікативного співтовариства.

В межах концепції К.-О. Апеля дискурси є реальним історичним засобом розв'язку протиріччя між реальними й ідеальними комунікативними співтовариствами. Покладаючи умови рівності учасників комунікації в ідеальному комунікативному співтоваристві, долідник тим самим створює у своїй теорії передумови для легітимації відносин рівності в реальному комунікативному співтоваристві.

К.-О. Апелю, як нікому іншому з філософів лінгвістичного повороту, вдалося плідно пов'язати філософію мови з філософією суспільства. Запропоноване ним філософське визначення мови походить з трансцендентально-герменевтичного поняття про неї.

Аргументація завжди відбувається по-різному, але при цьому завжди

діють правила. Такою інстанцією дотримання правил в трансцендентальній прагматиці є мовна гра ідеального комунікативного співтовариства – вона є умовою можливості і значущості реальних мовних ігор. Трансцендентально-прагматичний підхід, заснований на осмисленні мови і комунікації, дає таку відповідь на питання про умови можливості інтерсуб'єктивної значущості правил, якого ми не знайдемо в класичному трансценденталізмі Канта. Умови можливого знання та умови можливої дії зводяться в трансцендентальній прагматиці К.-О. Апеля до умов можливості інтерсуб'єктивності розуміння. Роль мови тут є ключовою. Мова виступає і як середовище, в якому відбувається трансцендентально-прагматична рефлексія, і як засіб рефлексії та формулювання результатів пізнання та їх повідомлення партнерам по комунікації. При цьому варто не забувати, що хоча синтаксис і семантика різних мов відрізняються один від одного, прагматика для всіх мов універсальна.

Трансценденталістський рефлексивний підхід у поєднанні з прагматичною орієнтацією на конкретні контексти комунікації дозволяє філософу підійти до необхідних передумов аргументації, без визнання яких не можна бути свідомим учасником аргументативного процесу. Визнаючи раціональну аргументацію, індивід визнає існування учасників аргументації, по відношенню до яких він зобов'язаний дотримуватися правил аргументації. Осмислена аргументація припускає необхідним чином ідеальну згоду в необмеженому комунікативному співтоваристві.

Розрізнення синтаксично-семантичного та прагматичного аспектів мовлення визначає функцію поняття мови в процесі трансформації класичної трансцендентальної філософії. Мислення як інтеріорізоване аргументування, а разом з ним і раціональна значущість пізнання, повинні розумітися не як функції соліпсистського варіанта свідомості, а як функції, що залежать від мови й комунікації. Основне питання в послідовній реконструкції трансцендентальної філософії у світлі трансцендентально-герменевтичного поняття мови полягає, таким чином, у заміні трансцендентальної єдності апперцепції кантовської теорії пізнання, трансцендентальним синтезом опосередкованої мовою інтерпретації, що конституює значущість пізнання як взаєморозуміння у комунікативному співтоваристві. Місце метафізично встановленої Кантом «свідомості взагалі», що гарантує інтерсуб'єктивну значущість пізнання, займає регулятивний принцип критичного встановлення консенсусу в ідеальному комунікативному співтоваристві. Однак спочатку це ідеальне співтовариство повинно бути встановлене в деякому реальному комунікативному співтоваристві.

Висновки. Інтегральна мета К.-О. Апеля пов'язана з потребою здійснення «лінгвістичного повороту» у філософії, тобто з необхідністю усвідомлення ролі мови у визначенні змістовного, загального й інтерсуб'єктивно необхідного знання.

Центральний пункт трансцендентальної прагматики – необхідність контрафактичного припущення ідеального комунікативного співтовариства – означає також вимогу несуперечливої аргументації. Вимога прагматичної консистентності впливає з діалогічного зв'язку членів у комунікативному співтоваристві як необхідність взаємного визнання і взаємних зобов'язань. При цьому слід відрізнити прагматичну консистентність від логічної як технічного правила. Прагматична консистентність є соціальною нормою, формою соціальної практики, що виробляється в процесі аргументації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Луман Н. Невероятность коммуникации / Н. Луман.– [Электронный ресурс].– Режим доступа: http://www.soc.pu.ru:8101/publications/pts/luman_c.html
2. Луман Н. Что такое коммуникация // Социологический журнал, 1995. - № 3. — С. 114—125
3. Апель К.-О. Трансцендентально-герменевтическое понятие языка // Вопросы философии, 1997. - № 1. – С. 76–92
4. Апель, Карл-Отто. Дискурсивна етика як політична етика відповідальності у ситуації сучасного світу / К. О. Апель. - С. 395-412
5. *Апель, К.-О. Трансформация философии / Пер. с нем. В. Куренного, Б. Скуратова. — М.: Логос, 2001. — 339 с.*

REFERENCES

1. Luman N. Neveroyatnost' kommunikatsii / N. Luman.– [Elektronnyy resurs].– Rezhim dostupa: http://www.soc.pu.ru:8101/publications/pts/luman_c.html
2. Luman N. Chto takoye kommunikatsiya // Sotsiologicheskiy zhurnal, 1995. - № 3. — S. 114—125
3. Apel' K.-O. Transtsendental'no-germenevticheskoye ponyatiye yazyka // Voprosy filosofii, 1997. - № 1. – S. 76–92
4. Apel', Karl-Otto. Diskursivna yetika yak polítichna yetika vídpovídal'ností u situatsií suchasnogo svítu / K. O. Apel'. - S. 395-412
5. *Apel', K.-O. Transformatsiya filosofii / Per. s nem. V. Kurennoho, B. Skuratova. — М.: Logos, 2001. — 339 s.*

АННОТАЦИЯ

Форкош С. М. Трансцендентальная прагматика К.-О. Апеля в контексте коммуникативных стратегий исследования культуры

В статье рассматриваются основные исследовательские стратегии исследований в гуманитарной сфере, которые связаны с трансформационно-коммуникативным подходом, предложенным К.О.-Апелем. Проанализированы важнейшие предпосылки трансцендентально-герменевтического понятия языка и, соответственно, ориентированной на язык трансформации трансцендентальной философии. Выявлено, что

трансцендентально-коммуникативный подход дает возможность установить взаимосвязь языка и общества, науки и культуры, становлению инновационной методологической схемы, эвристический потенциал которой можно проверить в поле исследования культуры.

Ключевые слова: культура, язык, методологическое сознание, трансцендентальная прагматика.

SUMMARY

Forkosh S. The transcendental pragmatics of K. O. Appel in the context of communicative strategies of culture exploring

The article researchs with the main strategies of exploring in the humanities related to the transformational and communicative approach proposed by K.O-Appel. The most important preconditions of the transcendental-hermeneutic notion of language and, accordingly, language-oriented transformation of transcendental philosophy are analyzed. It was discovered that the transcendental-communicative approach makes it possible to establish the relationship between language and society, science and culture, the formation of an innovative methodological scheme that heuristic potential can be tested in the field of cultural research.

Key words: culture, language, methodological consciousness, transcendental pragmatics.

УДК141.144

В. О. Мазуренко, Ю. В. Логвиненко

КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

МОНАДОЛОГІЯ Г. ЛЕЙБНІЦА, М. БУГАЙОВА, М. РУДЕНКА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

У розвідці зроблено порівняльну характеристику теорії монад Г. Лейбніца, М. Бугайова, М. Руденка. Визначено точки дотику та відмінності у міркуваннях вчених. Доведено унікальність теорії монад М. Руденка, який першим у світовій науці вивів фізичні характеристики Монади: вирахував радіус, масу, густину, енергію та довів, що Монада може ущільнюватися та створювати гравітаційне поле.

Ключові слова: Г. Лейбніц, М. Бугайов, М. Руденко, монадологія, монада.

Тема розвідки передбачає вирішення двох проблем: по-перше, розкрити, яким чином теорія українського письменника-філософа співвідноситься з оригінальними думками Г. Лейбніца та М. Бугайова, по-друге, довести унікальність монадології М. Руденка, яка є синтезом фізики та метафізики, чим і визначається її унікальність та непересічність.

Монадологія – це філософська концепція. Початок їй дали давні гностики, основоположником вважається німецький філософ Г. Лейбніц. Розвивали науку про монади російський математик М. Бугайов і його учень П. Флоренський та інші вчені, але тільки М. Руденку вдалося накласти геоцентричні еталони сучасної фізики на поняття, які довгий час відносили до метафізики. М. Руденко не зняв повністю завісу таємничості, але визначив альтернативний напрям руху